

HOCALARIN HOCASI KAMAL TALIBZADE’NİN ARDINDAN

*Dünyada bextiyardır ekdiyini biçenler,
Bu heyat sehnesinden vicdan ile köçenler.
Biz her zaman içerken keçmişî yad éyledik,
Bizi de yad éylesin bizden sonra içenler.*
A. Şaik Talibzade

Hatırlıyorum.... Yıl 1997. Bakû’ya ilk gidişim ve Kamal Talibzade ile ilk karşılaşmam.

Kapıyı çaldığımda “Refika! Refika Hanım koş, koş! Bak Türkiye’den konağımız var!” sözleri ile sanki beni yıllardır tanıyormuşcasına sevgi dolu gözlerle içeri buyur eden samimi bir ses: Kamal Talibzade.

Benim için başlangıçta Abdulla Şaik hakkında bilgi alabileceğim bir akademisyen. Ancak kendisini tanıdıkça kişiliği, bilgi ve görgüsü ile hayranlık hissi uyandıran tam bir beyefendi. Yer yol bilmediğim Bakû’da “Otel ne kelime; evimiz senin evin, sen de bizim oğlumuzsun” diyerek henüz beni tanımadığı halde Türkiye’den geldiğim için bağına basan bir baba.

Her telefon konuşmamızda Türkiye’nin dağına taşına selam gönderen Kamal Talibzade’yi Ocak ayında kaybettik. Çalışmaları ile Türk dünyasına büyük hizmetlerde bulunan bu değerli bilim ve kültür adamını, kelimelerle anlatmanın imkansızlığı içerisinde, rahmetle anıyoruz.

XX. yy Azerbaycan edebiyatının güçlü siması Abdulla Şaik’in oğlu Kamal Talibzade 14 Ağustos 1923’te dünyaya geldi.

İlk ve orta tahsilinin ardından bir ömür sürecek olan bilimsel çalışmalarına başlayan Talibzade, Azerbaycan “Edebiyatşünaslıq” sahasının gelişmesinde, Azerbaycan tenkit tarihi ve nazariyesinin yazılmasında ve tenkitşinaslığın ayrı bir bilim dalı olarak gelişmesinde büyük rol oynadı.

1952’de henüz 25 yaşında iken “Nizamî Adına Edebiyat Enstitüsü XIX-XX Eserler Edebiyatı” şubesine müdür tayin edilen Talibzade, 1960-1981 yılları arasında enstitünün bilimsel çalışmalar müdür muavinliği ve müdürlüğü görevinde bulundu. Muhtelif yıllarda “Azerbaycan Yazıcılar Birliği”nin idare heyeti üyesi oldu; 20 yıl kadar kurumun “Tenqid ve Edebiyatşünaslıq” birimine başkanlık etti.

1980 yılında “SSRI Elmler Akademiyası”nın kararı ile “Sovet Türkoloqları Komitesinin Uzvu” seçildi. 1988’de “Musteqil Azerbaycan Respublikası’nın Onur Madalyası” Haydar Aliyev tarafından kendisine bizzat takdim edildi.

Hayatı boyunca üretmeyi ve öğretmeyi ilke edinmiş olan Kamal Talibzade yurt dışında çok sayıda bilimsel toplantılara katılmış, Türkiye, İtalya, Hindistan, İran gibi ülkelerde uluslar arası kongrelerde tebliğler sunmuştur. Yazarın klâsik edebiyat ve Sovyet edebiyatı ile ilgili dört yüzün üzerinde bilimsel makalesi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Moskova’da “Muxteser Edebiyyet Ensiklopediyasi”, “Muxteser Sovet Ensiklopediyasi”, “Teatr Ensiklopediyasi” ve Bakû’da “Azerbaycan Sovet Ensiklopediyasi,”, “Azerbaycan Ensiklopediyasi” gibi çalışmalara dahil edilmiştir.

“Abbas Sehhet (1955,1963,1986)”, “Qorki ve Azerbaycan (1959)”, “XX Esr Azerbaycan Tenqidi(1966)”, “Tenqidimiz Haqqında Qeydler (1967)”, “Edebi İrs ve Varisler (1974)”, “Senetkarin Şexsiyyeti (1978)”, “Azerbaycan Edebi Tenqidi’nin Tarixi (1984)”, “Tenqid ve Tenqidciler (1989)” gibi otuzu aşkın bilimsel kitabı bulunan Talibzade’nin “Azerbaycan Edebi Tenqidinin Tarixi” adlı eseri, 1986’da “Respublika Devlet Mükafatı”na layık görülmüştür.

Azerbaycan edebiyatı klâsiklerinden Abbas Sehhet, Süleyman Sani Axundov, Firudun Köçerli, Samed Vurgun, Abdulla Şaiq gibi isimlerin eserlerinin değerlendirilmesi ve yayınlanması projesini de yürütmüş olan Talibzade, 3 ciltlik ve daha sonra 6 ciltlik Azerbaycan edebiyatı tarihlerinin yazılması projesinde de danışman ve müellif olarak görev almıştır.

Edebiyat sahasında bilim dünyasına pek çok isim kazandıran Kamal Talıbzade hakkında, henüz hayatta iken “hocaların hocası” sıfatı ile bazı çalışmalar yapılmış olması da yine onun bilim dünyasındaki önemini göstermesi bakımından dikkate değerdir. Prof. Dr. Şamil Salmanov’un “Akademik Kamal Talıbzade”, Prof. Dr. Nizameddin Şemsizade’nin “Türk Tefekkürü Mecrasında”, Terane Rehimli’nin “Böyük Neslin Layıqlı Davamçısı” gibi eserler bu çalışmalardan sadece birkaçını teşkil etmektedir.

1991 yılında babası Abdulla Şaik adına müze kurulmasını sağlayan Talıbzade 1994’de Unesco’nun nezdinde “Beynelxalq Müzeler Şu’rası Azerbaycan Komitesi’nin Uzvu” seçilmiştir.

“Azerbaycan Millî İlimler Akademisinin Hakiki Uzvu” Akademik Prof Dr. Kamal Talıbzade 20 Ocak 2006 tarihinde vefat etmiştir. Ruhu şâd olsun.¹

Ali EROL*

---

¹ Bilgiler Kamal Talıbzade’nin kızı, öğretim üyesi Ülker Talıbzade’den alınmıştır.

* Yrd. Doç. Dr., Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü.